

UDK 351.86(510)

Biblid: 0025-8555, 77(2025)

Vol. LXXVII, br. 4, str. 587–616

DOI: <https://doi.org/10.2298/MEDJP2504587S>

Pregledni rad

Primljen: 20. septembra 2025.

Prihvaćen: 14. novembra 2025

CC BY-SA 4.0

Ideologija, bezbednost i *ideološka bezbednost*: teorijski i praktični aspekti slučaja NR Kine

Svetlana STANAREVIĆ,¹ Dejan PETROVIĆ²

Apstrakt: U ovom radu razmatramo odnos između ideologije i bezbednosti, kao ključnih aspekata savremenih bezbednosnih sistema, pri čemu ideologija funkcioniše kao temeljni okvir za oblikovanje strategija zaštite i očuvanja društvenog poretka. Iako se na prvi pogled čini da su koncepti ideologije i bezbednosti odvojeni, njihova međusobna povezanost nije dovoljno proučavana, naročito u kontekstu međunarodne politike i studija bezbednosti. Koncept *ideološke bezbednosti* ističe značaj očuvanja ideološke harmonije i stabilnosti kao ključnih sredstava za zaštitu od unutrašnjih i spoljašnjih pretnji. U kineskom kontekstu, ovaj odnos se reflektuje kroz integraciju ideološke bezbednosti u širu strategiju nacionalne bezbednosti, gde se ideologija koristi kao alat za jačanje jedinstva, stabilnosti i legitimnosti vlasti. Praktična primena ovog koncepta uključuje mere kontrole informacija, promociju državnih vrednosti, kao i nadzor nad društvenim pokretima, sa ciljem očuvanja političkog i društvenog poretka. Ovaj povezan okvir ističe ulogu ideologije kao sredstva za očuvanje nacionalnog identiteta i stabilnosti u kompleksnom globalnom okruženju, uz poseban osvrt na kineski pristup u integraciji ideološke bezbednosti u sveobuhvatnu strategiju nacionalne bezbednosti. Stoga naše ključno istraživačko pitanje glasi: kako se koncept ideološke bezbednosti integriše u strategije nacionalne bezbednosti u Kini i koje su njegove implikacije na unutrašnju stabilnost i međunarodne odnose? Za istraživanje je korišćena kvalitativna analiza sadržaja, uključujući relevantne akademske radove i međunarodne izvore, kao i analizu državnih dokumenata, strategija i javnih izjava kineskih vlasti. Na osnovu podataka

¹ Associate Professor, University of Belgrade – Faculty of Security Studies, Belgrade, Serbia.
E-mail: stanarevic@fb.bg.ac.rs, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8872-1176>.

² Assistant Professor, University of Belgrade – Faculty of Security Studies, Belgrade, Serbia.
E-mail: dejan.petrovic@fb.bg.ac.rs, ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-6843-7050>.

prikupljenih iz sekundarnih izvora, analiza se fokusira na identifikaciju ključnih tema, obrazaca i razumevanja uloge ideologije u bezbednosnim politikama.

Ključne reči: ideološka bezbednost, nacionalna bezbednost, strategije nacionalne bezbednosti, stabilnost, identitet, međunarodni odnosi.

Uvod

Bezbednost je reč koja se poput mantre ponavlja u javnosti na globalnom nivou skoro već pola veka. U okviru Republike Srbije ista reč je u središtu tekuće društvene krize, koja je donekle specifična, jer se u minut zna tačno vreme početka. Ako se bolje razmisli, događaji koji su uzrokovali povećanu javnu upotrebu reči bezbednost često su imali s podjednakom merom tačnosti izražene vremensko–prostorne koordinate. Prve upotrebe atomskog oružja, rušenje Svetskog trgovinskog centra, početak svake agresije ili sasvim lokalno, pad nadstrešnice u Novom Sadu, ako navedemo samo nekoliko primera. Ideologija je drugi pojam iza kog, kao i u slučaju bezbednosti, stoji mnoštvo primera sve češće upotrebe, ali i postojanja problema oko značenja, bez postojećeg konsenzusa u vezi tačnog određenja i koji, opet poput mantre, bez ponavljanja ne može postojati. Povećana frekvencija javne upotrebe najčešće vodi i rastu interesovanja akademske zajednice za navedene koncepte. U osnovi oba koncepta je politika kao sadržajni element ili kao ključna veza između ideologije i bezbednosti, utičući na način na koji društva i različiti društveni akteri definišu pretnje, daju prioritet određenim vrednostima i formulišu konkretne bezbednosne politike.

Bezbednost i politika, a posledično i ideologija su pojmovi koji su više nego ikad prisutni kako u javnom, tako i naučnom diskursu, u poslednjih nekoliko meseci i u Srbiji. Doduše, kao što je Ken But (Ken Booth) napisao još 2005. godine, bezbednost je postala primarna tema i ovo se neće promeniti u doglednoj budućnosti (Booth 2005, 2). Uzavrelost srpskog društva samo potvrđuje Butovu konstataciju i doprinosi osećaju hitnosti da se pomenutim konceptima posveti dodatna pažnja. Ovaj tekst se bavi specifičnim odnosom konceptata bezbednosti i ideologije, što nije iznenađenje s obzirom na činjenicu da su se mnogi bezbednosni problemi u XX veku i prvoj četvrtini XXI veka odvijali pod plaštom fundamentalnih političkih i ideoloških razlika. U ovom radu biće prikazano na koji način se izjednačava očuvanje i negovanje ideologije sa održanjem nacionalne bezbednosti u slučaju Narodne Republike (NR) Kine. Interesantno je da odnosu ideologije i bezbednosti u studijama bezbednosti nije posvećena pažnja u meri

koja ova tema zasluži, iako se vremenom formirao relativno veliki i istovremeno fragmentiran fond znanja (Martill 2023, 77). Čak i unutar polja međunarodnih odnosa gde se moglo očekivati da ovaj odnos pobuditi nešto veću zainteresovanost s obzirom na značaj hladnoratovskog perioda za ovaj akademski domen (Vilijams 2012, 41), stvari nisu bile značajno drugačije (Martill 2023, 73). Fragmentiranost znanja je moguće objasniti razlikama među vodećim paradigmama (Martill 2023, 77), dok je ideologija često prolazila kroz analitička rešeta usled dugotrajne centralnosti pojma moći za izučavanje odnosa nacionalnih država (Martill 2023, 73–74). Čak i u savremenim međunarodnim odnosima konceptualna analiza ideologije izostaje, već se pažnja usmerava na uticaj ideologije na spoljnu politiku država (Martill 2023, 79). No, bez konceptualne analize ideologije se teško može razumeti ideološka bezbednost.

Ideološka bezbednost nije potpuno novi termin. U akademskoj literaturi koncept je još uvek nedovoljno uobličen, ali se može pronaći kao komponenta karakterističnog shvatanja nacionalne bezbednosti, koje se dominantno vezuje za savremenu Kinu. Specifičnost leži u tome što savremeno shvatanje koncepta nacionalne bezbednosti, obuhvata više elemenata, pa pored ideološke, podrazumeva i vojnu, političku, državnu, ekonomsku, kulturnu, društvenu, naučnu i tehnološku, ekološku i nuklearnu bezbednost, kao i bezbednost resursa i bezbednost prekomorskih interesa (Tang, navedeno prema: Blanchette 2020, 3–4). Vidljivo je da je tradicionalno shvatanje bezbednosti koje za svoj referentni objekat ima državu, u navedenom stanovištu prošireno do te mere da obuhvata, kako bi se sociološkim žargonom reklo, celokupni sistem društvene produkcije, sa ideološkom bezbednošću kao vezivnim tkivom koje spaja mnogobrojne elemente. Ovde je istovremeno zadržan primat države kao referentnog objekta bezbednosti uz dodavanje gotovo celokupnog kataloga alternativnih objekata prisutnog u debati o konceptu bezbednosti od devedesetih godina dvadesetog veka sve do danas, unutar studija bezbednosti i srodnim disciplinama (Baldwin 1997; Rothschild 1995).³ Pojedini kineski autori su prethodnog potpuno svesni, kada opisuju pristup nacionalnoj bezbednosti sa kineskim karakteristikama kao mešavinu tradicionalnog i savremenog shvatanja (nacionalne) bezbednosti, ali dodaju da takav pristup istovremeno nadilazi oba poimanja (Tang, navedeno prema: Blanchette 2020, 3).⁴ Treba pomenuti možda i najvažniju karakteristiku

---

³ Nacionalna bezbednost sa kineskim specifičnostima ne uključuje individualnu bezbednost. Razlog tome je viđenje individualizma kao suštine neoliberalizma, koji stoji u suprotnosti osnovnim principima socijalizma sa kineskim karakteristikama (Tang, navedeno prema Blanchette 2020, 7; Li, Hu and Li 2023, 1–2), ali i konfučijanizmu i dugoj tradiciji kolektivismu, autoriteta i društvene discipline, svojstvenih kineskoj kulturi.

ideološke bezbednosti, odnosno da je kategoriju, zajedno sa nacionalnom bezbednošću sa kineskim karakteristikama, prvi promovisao predsednik Narodne Republike Kine i generalni sekretar Komunističke partije Si Đinping (Xí Jìnpíng) 15. aprila 2014. godine na sastanku Komisije za nacionalnu bezbednost Centralnog komiteta Komunističke partije Kine (Tang, navedeno prema Blanchette 2020, 2).

Spomenuta činjenica unosi i osobenu dinamiku u rad, jer će nasuprot različitim viđenjima kategorija bezbednosti i ideologije stajati prikaz pojma koji se obaveznošću dekreta proširio i na kinesku akademsku zajednicu sa najvišeg vrha državne politike.⁵ Drugačije rečeno, nasuprot manjka saglasnosti oko kategorisanja različitih koncepata u društvenim naukama na (maglovito percipiranom) Zapadu, stoji partijski nametnuti naučni konsenzus o prirodi koncepta među naučnim delatnicima.⁶

Što se tiče pojma bezbednosti, za rad je relevantna Volfersova (Arnold Wolfers) definicija (i u objektivnom i u subjektivnom smislu podrazumeva vrednost, koja može biti ugrožena pretnjom ili strahom) ili tačnije, Boldvinova (David Baldwin) modifikacija. Pomenutim određenjem bezbednosti, ona se posmatra kao osobena vrednost i kao takva ima značajnu funkciju u okviru postojećeg vrednosnog sistema određenog društva (Wolfers 1952; Baldwin 1997). Šta prethodno zapravo znači, pokazaće se već u narednom odeljku, dok je istovremeno na ovaj način omogućeno pružanje logičke osnove stanovištu o

---

⁴ Ovo je nomenklatura Komunističke partije Kine, prisutna kako u zvaničnim dokumentima, tako i u naučnim radovima. Termin „sa kineskim karakteristikama“ koristi se shodno uvreženom stručnom i drugom vokabularu.

⁵ Podsećanja radi, socijalizam odlikuje apsolutna kontrola društvene reprodukcije od strane vladajuće klase (Lazić 1987, 35), te se ne može govoriti o relativno autonomnim društvenim podsistemima. Drugim rečima, teško je odrediti gde se završava Partija, a počinje društvo (uključujući i akademsku zajednicu) ili obrnuto.

⁶ Ovde se nazire i druga osobenost ideološke bezbednosti: da u promišljanju pojma prednjače autori iz zemalja sa naglašenom autoritarnošću političkog sistema (Rusija) ili sa snažnim autoritarnim tendencijama (Poljska), pored spomenute Kine. Međutim, i politički akteri demokratija zapadnog tipa svesni su važnosti ideologije za održanje političkog poretka. Čak i aktuelni pritisci na američke univerzitete od strane Trampove (Donald Trump) administracije, iako po cilju nisu daleko od Si Đinpingove zamisli, moraju da se legitimišu borbom protiv antisemitizma (Quilantan 2025). Ako se načini pun krug i ponovo dođe do Srbije i aktuelnih dešavanja, pritisci na univerzitete (Stefanović 2025) mogu se interpretirati i kao pokušaj ideološke konsolidacije. Kako je autoritarizam režima sve ogoljeniji, ideološka bezbednost je veoma aktuelan pojam i u domaćim okvirima.

ispraznosti koncepta bezbednosti bez očuvanja fundamentalnih vrednosti, a u kontekstu debate na liniji bezbednost – građanska prava, aktuelne nakon 11. septembra 2001. godine (Dragu 2011, 64; Davis and Silver 2004, 29). Ovde se na trenutak, može otvoriti i pitanje „ideje bezbednosti“ ili kako bezbednost postaje nova ideologija 21. veka i kako su u njoj, već jasno vidljive autoritarne, pa čak i totalitarne tendencije (Trachuk 2025).

U istom odeljku će se izložiti osnovna shvatanja dva, već više puta pomenuta koncepta, relevantna za razumevanje ideološke bezbednosti, čiji su gradivni elementi. Takođe, neizostavan je kratak prikaz Marksovog (Karl Marx) shvatanja ideologije usled samorazumevanja Komunističke partije Kine, kao baštinika naučnog socijalizma (Tang, navedeno prema Blanchette 2020, 10; Li, Hu and Li 2023, 3), iako među poznavacima prilika u Kini postoji stanovište da značaj marksizma za partijsku teoriju i praksu, već jedno vreme ne prelazi deklarativni nivo (Yao 2022, 56).⁷

Međutim, ovde treba pokazati određen nivo opreznosti. Razlog tome je pozicioniran u istorijskom kontekstu recepcije marksističkih ideja u Kini. Naime u vreme formiranja Partije, za petama Oktobarske revolucije, malobrojnoj inteligenciji je praktični primer Sovjetskog Saveza bio vremenski i geografski bliži no Marksova i Engelseva (Friedrich Engels) dela. Štaviše, uticaj nemačkih filozofa pre 1917. godine na kineski intelektualan život je, najblaže rečeno, marginalan (Schwartz 1949, 174). Umesto čekanja da se proizvodne snage dovoljno razviju da kapitalistički okvir postane previše tesan za njihov dalji rast (Marks 1976, 8–9), Lenjin (Владимир Ильич Ленин) je osnivačima Partije nudio model organizacije po kom je malobrojna revolucionarna avangarda mogla da povede Kinu stazom modernizacije (Schwartz 1949, 175). Drugim rečima, marksizam je tek u svom modifikovanom obliku zaživeo u Kini, dok sinifikacija Marksa, već izražena 1949. godine (Schwartz 1949, 178), predstavlja *differentia specifica* kineske varijante socijalizma od Mao Cedunga (Mao Zedong) (Meisner 1971, 3) do Si Đinpinga (Tang, navedeno prema Blanchette 2020, 10). Takođe, usled

---

⁷ Marks i Engels prepoznaju azijski način proizvodnje kao poseban u odnosu na antički, feudalni i kapitalistički (Marks 1976, 9). Time se ostavlja dosta prostora za slobodnu interpretaciju, s obzirom da je pažnja osnivača naučnog socijalizma uglavnom fokusirana na ostala tri načina proizvodnje, dok se azijski tip pojavljuje sporadično. Prethodno implicira da se azijska društva ne mogu podvesti pod isti model razvoja karakterističan za evropska, što je vodilo velikom uticaju za marksističku misao (Rex 2015, 155), koji je neproporcionalan meri teorijske razrađenosti pojma.

opisane kontekstualizacije recepcije marksizma posredstvom Lenjina, u sledećem odeljku naći će se i nešto prostora za njegovo razumevanje ideologije.⁸

Ključno istraživačko pitanje glasi: kako se koncept ideološke bezbednosti integriše u strategije nacionalne bezbednosti u Kini i koje su njegove implikacije na unutrašnju stabilnost i međunarodne odnose? Autori koriste kvalitativnu analizu sadržaja, uključujući relevantne akademske radove i međunarodne izvore, kao i analizu državnih dokumenata, strategija i javnih izjava kineskih vlasti. Na osnovu podataka iz sekundarnih izvora, fokus je na prepoznavanju ključnih tema, obrazaca i razumevanja uloge ideologije u bezbednosnim politikama na osnovu kineskog primera.

Nakon odeljka posvećenog bezbednosti i ideologiji, pažnja će se okrenuti ideološkoj bezbednosti, radi pružanja odgovora na pitanja šta navedeni oblik bezbednosti podrazumeva (u smislu predstavljanja i okvira za konceptualnu analizu), koji su ciljevi, pomoću kojih sredstava se realizuje ideološka bezbednost i koje etičke, pravne i društvene dileme izaziva. Na samom kraju teksta biće ponovljena najvažnija mesta protekle analize i ukazano na glavne implikacije.

Ideologija i bezbednost

Ideologija je trebala da bude ime pozitivne nauke o idejama, kako je tvorac pojma francuski aristokrata i filozof de Trasi (Antoine Louis Claude Destutt de Tracy) sanjao. Veoma brzo je Napoleon počeo da izjednačava ideologiju sa ispraznom i naivnom političkom pretencioznošću, prilikom svog obračuna sa de Trasijem i njemu bliskih „ideologa“ (Drucker 1972, 152–153).⁹ Istrajavanjem u praksi da svaku konkurentsku zamisao nazove ideologijom, Marks je doprineo

---

⁸ Za očekivati je da se pored Marksovih i Lenjinovih razmišljanja o ideologiji u tekstu nađu mesta i za Mao Cedunga ili Si Đinpinga. To se ipak neće dogoditi iz dva razloga. Prvi se odnosi na njihovu slabu teorijsku „potkovanost“ (Gregor and Chang 1978, 308–309; Gore 2022, 51), tj. činjenice da oni ne bi mogli da pruže više od ponavljanja stanovišta evropskih revolucionara. S druge strane, način organizacije Partije i percepcija uloge ideologije u izgradnji socijalizma sa kineskim karakteristikama jesu dosledno lenjinistički (Gore 2022, 47–49) od kraja građanskog rata pa sve do danas, bez obzira na neprestanu promenu ideološkog sadržaja u ovim okvirima.

⁹ Figure francuskog javnog života koje su se slagale sa de Trasijevim stanovištem da ideje treba proučavati na način koji je oslobođen od metafizike, teologije i političke filozofije (Drucker 1972, 153).

fiksiranju značenja ideologije kao uvrede, kao laži, koja je i danas često prisutna u političkim debatama. Odgovoriti na pitanje šta predstavlja ovaj pojam u naučnom diskursu, još uvek nije jednostavno, uz napomenu da je Marksovo tumačenje još uvek uticajno.¹⁰ Ako ništa više, kao nezaobilazan početak bilo kakvog promišljanja o ideologiji.

U svom nastojanju da sistematizuje mnoštvo različitih definicija koncepta bezbednosti, Pol Vilijams (Paul D. Williams) je obilje značenja podelio u dve grupe. S jedne strane stoje negativna određenja bezbednosti (bezbednost od) gde se pojam manje više poistovećuje sa nagomilavanjem moći. Takođe, imaju negativnu konotaciju u smislu negiranja postojanja pretnji, odnosno koriste epistemologiju straha, koja je fokusirana na identifikaciju pretnji i upotrebe nasilja, što zauzvrat ukazuje na razumevanje i praksu bezbednosti (Stanarević 2018). Nasuprot stoje pozitivna shvatanja bezbednosti (bezbednost za) gde se ova kategorija vezuje za emancipaciju ili kako prethodno formuliše Vilijams „za pravdu i obezbeđenje poštovanja ljudskih prava“ (Vilijams 2012, 45). Ovo pozitivno određenje i razumevanje bezbednosti, zasnovano je na epistemologiji omogućavanja i podrazumeva „proizvodnju“ bezbednosti, što znači „održavanje same osnovne vrednosti“ (McSweeney 1999). Boldvinovo određenje bezbednosti, kao relevantno za ovaj tekst, jeste „niska verovatnoća narušavanja postojećih vrednosti datog društva“ (Baldwin 1997, 13). Ovim se bezbednost praktično određuje kao izvedena vrednost, te je sama kategorija besmislena ukoliko ne postoje druge fundamentalne vrednosti čije je narušavanje moguće. Nekoliko pasusa ranije su pomenute prednosti koje sa sobom nosi navedena definicija. Dodaće se samo zapažanje da se Boldvinova formulacija može smestiti na emancipatorski kraj Vilijamsovog spektra postojećih značenja bezbednosti.

Umesto definisanja krajnjih tačaka kontinuuma mogućih značenja pojma bezbednosti, u slučaju ideologije, Iglton (Terry Eagleton) i Hejvud (Andrew Heywood) se opredeljuju za izdvajanje formulacija kategorije. Tako, Hejvud navodi deset (Hejvud, 2005, 6), a Iglton čak šesnaest određenja pojma ideologije (Eagleton 1991, 1–2). U preseku pristupa dvojice autora se nalaze sledeće definicije:

- Sistem ideja karakterističan za određenu društvenu grupu ili klasu;
- Idejni skup koji predstavlja osnovu zajedničkog identiteta;
- Legitimacijska osnova dominantne političke sile unutar određenog društva;

---

¹⁰ Što se tiče bezbednosti, situacija nije ništa bolja, uz napomenu da se ovoj kategoriji neće posvetiti ista pažnja kao ideologiji. Razlog tome se nalazi u ograničenjima dužine rukopisa, koji bi bio preopširan ako bi fokus bio podjednako podeljen.

- Skup verovanja i vrednosti orijentisanih na društveno delanje;
- Ideje koje šire lažnu svest među potlačenima (Eagleton 1991, 1–2; Hejvud 2005, 6).

Samo je letimičan pogled na izdvojene definicije ideologije dovoljan da ukaže na različite stepene opštosti i prisutnog ideološkog naboja među pojedinačnim određenjima.¹¹ Pri tome, ni u jednom trenutku ne treba zaboraviti da su izdvojene samo formulacije zajedničke dvojici autora koji su, ponovo, iz obilja postojećih shvatanja koncepta ideologije naveli samo ona koja se relativno često susreću u društvenim naukama.¹² Jedno od uticajnijih viđenja ideologije jeste i Fridenovo (Michael Freedon) gde je ovaj oblik mišljenja predstavljen kao:

„Sistemi političkog razmišljanja, labavi ili kruti, namerni ili nenamerni, kroz koje pojedinci i grupe konstruišu razumevanje političkog sveta koji oni, ili oni koji zaokupljaju njihove misli, naseljavaju, a zatim deluju na osnovu tog razumevanja“ (Freedon 1996).

U okviru takvog pristupa, ideologije prestaju da budu ezoterijske doktrine fanatika i tretiraju se kao obične i sveprisutne karakteristike država, političkih organizacija, društvenih pokreta i pojedinaca (u zavisnosti od nivoa analize). Prema razmišljanima istog autora pojedincima i političkim organizacijama potrebne su ideologije nekog oblika da bi razumeli politiku i efikasno mobilisali i koordinisali kolektivnu akciju. Istovremeno, ideologije su važne i zato što su institucionalizovane u specifičnim normama, politikama, organizacijama ili političkim praksama promovisući usklađenost sa ideologijom i pružajući moćne instrumentalne alate za mobilizaciju, legitimizaciju i koordinaciju političke akcije, što se prepoznaje i u savremenoj spoljnoj politici NR Kine, ali i drugih država. Friden u svojim novijim tekstovima iznosi snažnu i sofisticiranu novu teoriju

---

¹¹ Zanimljivo je da oba autora navode definiciju Martina Selidžera (Martin Seliger) kao pokušaj da se pruži neutralno i objektivno određenje koncepta (Eagleton 1991, 6-7; Hejvud 2005, 12). Selidžer shvata ideologiju kao „skup ideja pomoću kojih ljudi postavljaju, objašnjavaju i opravdavaju ciljeve i sredstva organizovane društvene akcije, bez obzira na to da li takva akcija stremi očuvanju, popravljajući, iskorenjivanju ili rekonstrukciji datog društvenog poretka“ (Selidžer, navedeno prema Hejvud 2005, 12) .

¹² Van Dijk (1998) je ukazao na multidisciplinarnost teorije ideologije i pristup koji uključuje koncepte kognicije, društva i diskursa. On smatra da se status, unutrašnja organizacija i mentalne funkcije ideologija moraju proučavati u okviru društvene kognicije. Takođe, uslovi i funkcije ideologija očigledno nisu samo kognitivni, već i društveni, politički, kulturni i istorijski. I treće, ideologije se formiraju, menjaju i reprodukuju uglavnom kroz društveno situirani diskurs i komunikaciju.

ideologija i tvrdi da se obraćanjem posebne pažnje na složenost, konceptualni međusobni odnos i istorijski i savremeni kontekst ideologija mogu bolje razumeti i ponovo oživeti proučavanjem političke teorije (Freeden 2023).¹³

Iz perspektive prethodnih nekoliko pasusa, pod pojmom ideologije mogu podrazumevati veoma različite stvari, čime se izlaganje ponovo vraća do Marksa, pošto na njemu leži deo odgovornosti za opisanu konceptualnu zbrku. Naime, Marks je smatrao da svi drugi pristupi izučavanju društvene stvarnosti, osim njegovog i Engelsovog, jesu ideologije. Razlog tome je što su pogrešni, bilo na teorijskom ili na praktičnom nivou, te zbog toga zamagljuju um i šire neistine. Njegova teorija je ispravna, a time i praktično primenjiva, odakle proističe njena istinitost. Drugačije formulisano, Marksova teorija je istinita i posledično naučna, pri čemu ukazuje na istorijsku ulogu proletarijata (Drucker 1972, 157–158).

Ideologija je suštinski kritički pojam, koji ponovo ne može biti jasno odvojen od praktičnog, odnosno revolucionarnog aspekta delatnosti Marksa i Engelsa, što jeste saglasno biti jedanaeste teze o Fojerbahu (Ludwig Feuerbach).¹⁴ Sadejstvo kritičke prirode koncepta sa revolucionarnim karakterom Marksove društvene teorije je svoje ishodište imalo u manjku pažnje sa kojom su određeni elementi kategorijalnog aparata definisani. Čini se da je pripisivanje etikete ideologa/ideologije rezervisane za političke protivnike i njihova promišljanja društvene stvarnosti bilo važnije Marksu (i Engelsu) nego jednoznačno određenje pojma. Shvatanje ideologije kao lažne svesti, što danas važi za polaznu tačku marksističke kritike ideologije, Marks za svog života nije pomenuo u svojim mnogobrojnim spisima. Ovu formulaciju prvi put koristi Engels u pismu Francu Meringu (Franz Mehring) deset godina nakon Marksove smrti (Marx and Engels 1982, 434). Ipak, *Nemačka ideologija* koju Marks i Engels pišu da bi se obračunali „sa nekadašnjom svojom filozofskom savješću“ (Marks 1976, 9), kao i protivnicima u mladom radničkom pokretu i radikalnom inteligencijom u nemačkim zemljama (Debenjak 1974, VIII–IX), puna je opisa ideologije čije značenje odgovara lažnoj svesti (Marks i Engels 1974). Među njima Hejvud navodi (Hejvud 2005, 7) kao dobar prikaz Marksovog shvatanja ideologije, da su „misli vladajuće klase u svakoj epohi vladajuće misli tj. klasa koja predstavlja vladajući materijalnu silu društva je ujedno i njegova vladajuća duhovna sila“

---

¹³ Freeden (2023) ukazuje i na to da pristalice nekih ideologija u svojim izvornim (evropskim) staništima beleže diskontinuitete. Ideologije mogu evoluirati, ali i degenerisati se, pokazujući znake prezentizma, odvojene od sopstvene prošlosti, i krećući se ka kolonizaciji raspoloživog idejnog prostora kako bi preuredile mnoštvo nagomilanih značenja.

¹⁴ „Filozofi su samo različito tumačili svet, a stvar je u tome da se on izmeni“ (Marx 1974, 7).

(Marks and Engels 1974, 43). Takođe, klasa koja ima na raspolaganju sredstva za materijalnu proizvodnju raspolaže i sredstvima za duhovnu proizvodnju, čime ostvaruje prednost u odnosu na one koji nemaju sredstva za duhovnu proizvodnju (Marks i Engels 1974, 43).

Za razliku od Marksa i Engelsa kod kojih koncept ideologije ima negativnu konotaciju, Lenjin istu kategoriju posmatra u daleko pozitivnijem svetlu. Razlog tome je što ne deli optimizam dela ruskog socijalističkog pokreta u pogledu spontanog razvoja radničke, revolucionarne, klasne svesti (Lenin 1935, 39–40).¹⁵ Po njegovom mišljenju, radničke mase ako se prepuste sebi neće razviti više od sindikalne svesti, dok se revolucionarni duh mora uneti spolja među radnike (Lenin 1935, 32-33). Drugim rečima, spontani razvoj svesti radnika ne prevazilazi okvire ekonomskih problema sa kojima se susreće ova klasa. U tom smislu je ideologija instrumentalna i Lenjin je izričit da postoje dve ideologije na raspolaganju radništvu, buržoaska i socijalistička (Lenin 1935, 41), dok je na partiji koja funkcioniše kao radnička avangarda (Lenin 1935, 28) da kultiviše adekvatnu, socijalističku i revolucionarnu, svest radništva (Lenin 1935, 82). Na ovaj način, elitistička partija postaje praktični subjekt istorije koji pomoću socijalističke ideologije prosvetljuje radničku klasu i time doprinosi razvoju revolucionarne klasne svesti, a na koncu, revoluciji.

Lenjin je smatrao da „revolucionarnu partiju trebaju da čine profesionalni revolucionari“ i Lenjin je na prvom mestu bio upravo to (Lenin 1935, 102). Ovo je sa sobom povlačilo potčinjavanje svakog drugog aspekta njegovog rada revolucionarnim stremljenjima (Service 1985, 9). Ako bi se prethodno primenilo na Lenjinova razmišljanja o ideologiji, moglo bi se zaključiti da ga je daleko više interesovala primena ideologije u revolucionarnoj borbi od konceptualne analize pojma. Potraga za tačnom definicijom ideologije je još uzaludnija kod Lenjina nego u Marksovom slučaju. Način na koji koristi pojam ukazuje da pod ideologijom podrazumeva međusobno suprotstavljene sisteme mišljenja kojima se objašnjava unutrašnja logika funkcionisanja kapitalizma (Eyerman 1981, 46).¹⁶

¹⁵ Isti optimizam je odlikovao i Marksovu i Engelsovu misao (Engels 1898, 5). Iako je koristio jezik marksističke ortodoksije u svojim radovima, Lenjin je uneo ključne modifikacije u teoriju starijih nemačkih revolucionara (Meisner 1971, 3), pre svega u delovima koji se tiču organizacije revolucionarnog poduhvata. Osuda stava o spontanosti razvoja radničke revolucionarne misli kod Lenjina svoj oslonac ima u analizi radničkog pokreta Karla Kauckog (Karl Kautsky) (Lenin 1935, 40), a ne Marksa ili Engelsa.

¹⁶ Prema Lenjinu (1949, 47), socijalistička teorija dublje i preciznije prepoznaje izvore nedaća radničke klase, i zato je radnici lako i usvajaju...ta klasa spontano naginje socijalizmu, ali najraširenija (i stalno vaskrsavana u najrazličitijim oblicima) buržoaska ideologija radniku se ipak spontano najviše nameće.

Takođe, kao što je moguće videti iz *Aprilskih teza* (Lenin 2016, 58–61), ideologije u sebe uključuju i uputstva za praktičnu političku akciju, pored već pomenutog, funkcionisanja kao sredstva oblikovanja svesti. Slično Marksu i Engelsu, pisanje članaka i pamfleta je bilo sastavni deo Lenjinove revolucionarne aktivnosti. No, za razliku od očeva naučnog socijalizma koji su se borili protiv laži ideologa, on je ideologijom razvijao svest nezrelog radništva.

Pre nego što se pažnja usmeri na ideološku bezbednost, izdvojiće se par zapažanja izvedenih na osnovu prethodnog teksta. Ono što je možda i najvažnije jeste identifikacija jasnog lenjinističkog *pedigrea* koncepta koji promoviše Si Đinping. Ideološka bezbednost posmatrana iz okvira koji pružaju Marksova (i Engelsova) razmišljanja o ideologiji, može se lako odbaciti kao besmislena. No, ukoliko bi se prihvatila Lenjinova pozicija o ideologiji, što i jeste pozicija Komunističke partije Kine, pomenuti element kineske nacionalne bezbednosti jeste i te kako moguć. Takođe, kako iz Lenjinove perspektive partija prosvetljuje i vodi politički nedorasle mase, prethodno posledično vodi razrešenju teorijskih nedoumica ovaploćenih u prikazanim pristupima prihvatanjem partijskih smernica. Čini se da je ostvarenje ideološke bezbednosti u biti jednostavno, ako se prati primer Kine. Potrebno je samo pridržavati se *Misli Si Đinpinga o socijalizmu sa kineskim karakteristikama za Novu eru*.¹⁷ No, da li tu ima još nečeg, pokazaće nastavak teksta.

Ideološka bezbednost

Ideološka bezbednost je pojam koji se odnosi na zaštitu društva, institucija i pojedinaca od ideoloških pretnji koje mogu da ugroze društveni poredak, političku stabilnost ili kulturni identitet, a može se dodati i „ideološki identitet, zasnovan na srcima ljudi“ (Tang 2022). Ukratko, može se reći da ideološka bezbednost podrazumeva očuvanje i odbranu dominantnih ideja, vrednosti i uverenja u jednoj zajednici ili državi od uticaja ideologija koje se smatraju opasnim ili subverzivnim, bez obzira da li dolaze spolja ili iznutra. Veza ideologije sa njenim uticajem na ustavni poredak države i nacionalni identitet odrazila se

---

¹⁷ Konsolidacija vlasti Si Đinpinga je praćena zaoštavanjem stava prema svemu što je viđeno kao izraz zapadnih vrednosti (Jie 2020, 189), a posledično i zabranom stranih udžbenika u školama i univerzitetima u Kini (Holbig 2022, 46). Istovremeno je *Misao Si Đinpinga o socijalizmu sa kineskim karakteristikama za Novu eru* prepoznata kao zvanična doktrina Komunističke partije Kine (Holbig 2022, 41).

u mnogim naučnim radovima na globalnom nivou poslednje decenije XX veka, ali i početkom trećeg milenijuma.¹⁸ Naravno, važno je napraviti razliku između ideološke bezbednosti u njenom opštem značenju (odnosi se na ideologiju koju prihvata društvo u celini ili delimično, ili određena društvena grupa) i ideološke bezbednosti sa specifičnijim značenjem (odnosi se na ideologiju koju ispoveda uža grupa koja je na vlasti ili je opozicija).

Ideološka bezbednost se može analizirati i iz unutrašnje i spoljašnje perspektive. Iz unutrašnje perspektive, aktivnosti institucija i subjekata odgovornih za očuvanje ideološke bezbednosti usmerene su na smanjenje aktivnosti (uticaja na društvo) političkih partija, društvenih grupa, političkih grupa za pritisak ili verskih grupa koje, u ostvarivanju sopstvenih interesa, promovišu ideologije nespojive sa osnovnim ustavnim principima. Iz spoljašnje perspektive, očuvanje ideološke bezbednosti podrazumeva smanjenje aktivnosti država ili drugih subjekata međunarodnih odnosa, koji promovišu ekstremne ideologije i pokušavaju ustavne promene u oblasti pod njihovim uticajem. Prema navođenju autora Lubinskog, obe perspektive ideološke bezbednosti naglašavaju zaštitu političkog (ustavnog) poretka države, i vrednosnog poretka u najširem smislu, od uticaja ekstremističkih grupa ili ekstremnih ideologija, koje su nezakonite i suprotne opšteprihvaćenom sistemu vrednosti. Ideološka bezbednost može se analizirati i u smislu njenih pozitivnih karakteristika (težnja za razvojem zajedničkog pogleda na svet unutar društva koji služi nacionalnom interesu) i negativnih karakteristika (smanjenje uticaja suprotstavljenih i ekstremnih ideologija) (Lubinski 2021).

Dublja pretraga literature daje određene rezultate odnosno relevantne uvide u radovima pojedinih autora, koji su pisali ili pišu u oblasti političke teorije, sociologije, filozofije, pa i studija bezbednosti. U tom smislu, može se referisati na one autore i teoretičare, iz dalje i bliže prošlosti, koji su se bavili ideologijom, bezbednošću, identitetom i srodnim pojmovima, kao što su: Antonio Gramši (Antonio Gramsci) (njegova teorija o kulturnoj hegemoniji i načinu na koji vladajuće klase održavaju moć kroz ideologiju ima velik uticaj na shvatanje kako ideje funkcionišu kao sredstvo kontrole i bezbednosti) (Gramsci 1971); Luis Altiser (Louis Althusser) (marksistički filozof koji je istakao koncept „ideoloških državnih aparata“, kao što su škola, mediji i crkva, i objasnio kako služe za reprodukciju ideologije i održavanje ideološke kontrole) (Althusser 1971). Takođe, moguće je spomenuti i Fukoa (Michel Foucault), iako nije direktno pisao

---

¹⁸ Buzan, Wæver and de Wilde 1998; Buzan 1994; 1996; Buzan and Hansen 2009.

o „ideološkoj bezbednosti“, njegova analiza moći i znanja pomaže da se razume kako se ideologije koriste za kontrolu društva (Fuko 2012).

U novijoj literaturi ideološka bezbednost se najčešće određuje kao potkategorija ili uža komponenta nacionalne bezbednosti (sa ciljem obezbeđivanja duhovne i intelektualne snage osnovnih uverenja jedne nacije), dok se ideologija nacionalne bezbednosti predstavlja kao širi koncept usmeren na zaštitu osnovnih interesa jedne nacije, kao što su teritorija, ljudi i način života, primenom vojnih kapaciteta, ekonomskog prosperiteta i diplomatije (Barnet 1985). Kao što su već pomenuti predstavnici Kopenhaške škole identifikovali pet sektora bezbednosti (vojni, politički, društveni, ekonomski i zaštita životne sredine) predstavljajući politički sektor, oni su naveli da on obuhvata pitanja stabilnosti i suvereniteta države, kao i njenog ustavnog poretka i ideologije. Ovaj pristup direktno proizilazi iz kategorizacije nacionalnih interesa, čije ostvarivanje dokazuje efikasnost politike zasnovane na tri stuba bezbednosti: suverenitetu (unutrašnjem i spoljašnjem), organizacionoj stabilnosti i ideologiji (Lubinski 2021). Ovaj poslednji element određuje funkcionisanje državnih entiteta. Ideologija je najzanimljiviji element trijade, jer je konstitutivni element za definisanje suštine ideološke bezbednosti države.

U okviru teorije bezbednosnih sektora, Beri Buzan (Barry Buzan) ističe da se politička bezbednost „tiče organizacione stabilnosti država, sistema vlasti i ideologija koje im daju legitimitet“ (Buzan, Wæver and de Wilde 1998, 141). Socijetalna se tiče bezbednosne održivosti, u okviru prihvatljivih uslova za evoluciju, tradicionalnih obrazaca jezika, kulture i verskog i nacionalnog identiteta i običaja (Wæver 1995). U procesu društvene transformacije, faktori koji utiču na socijetalnu, (možemo slobodno reći društvenu) bezbednost i stabilnost postaju sve istaknutiji. Održavanje društvene bezbednosti zahteva višeslojni pristup. Jedan od važnih uslova je „društvena kohezija“. Diferencijacija je karakteristična karakteristika modernog društva, ali uređeno društvo mora da objedini i diferencijaciju i integraciju u jedinstvenu celinu. Prekomerna klasna diferencijacija, diferencijacija interesa i diferencijacija različitih društvenih sistema dovešće do pojačanog dejstva centrifugalne sile na društvo, što će dovesti do društvenih sukoba, društvenih kontradikcija, pa čak i raspada društva. Održavanje društvene bezbednosti zahteva efikasnu integraciju, koja zahteva društvenu koheziju i centripetalnu silu. „Domaći faktori u nacionalnoj bezbednosti nisu zasnovani samo na sili i kontroli, već zahtevaju i legitimitet i društvenu koheziju“ – što znači, dominantna ideologija i skup vrednosti mogu dati koheziju društvu u tranziciji (Lubinski 2021). Različita društva imaju različite ranjivosti, u zavisnosti od toga kako su konstruisani njihovi „identiteti“ odnosno,

što je dominantna ideologija društva inspirativnija i privlačnija, to je društvo manje ranjivo, kohezivnije i bezbednije.

Uzimajući ove navode u obzir, ideološka bezbednost se može posmatrati u smislu njene konvergencije sa političkom i društvenom (socijetalnom) bezbednošću. Buzan naglašava da se u političkom sektoru egzistencijalne pretnje tradicionalno definišu u smislu konstitutivnog principa države (suverenitet, a ponekad i ideologija). U svakom slučaju, autori koji razmatraju ideološku bezbednost i smeštaju je u okvir nacionalne bezbednosti, podrazumevaju upotrebu određenih aktivnosti i mera čiji je glavni cilj konsolidacija i oblikovanje zajedničkog uverenja u ostvarivanje pojedinačnih nacionalnih interesa, suprotstavljanje ekstremnim ideologijama i pružanje zaštite od različitih teorija pa i praksi kojima se opravdavaju radnje potencijalno štetne za nacionalne interese i nacionalni identitet. Ovde se zapravo otvara prostor i za razmišljanje ili dilemu, da li se ideološka bezbednost može razmatrati i kao poseban sektor bezbednosti. U tom kontekstu, iako Kopenhaška škola sama po sebi ne postavlja ideološku bezbednost kao poseban sektor, postoji širok konsenzus u akademskoj zajednici da ideološki faktori imaju značajnu ulogu i da ih treba posebno analizirati u okviru studija bezbednosti. Neki autori, kao što su Buzan ili Lene Hansen, upravo to i rade, problematizujući ideologije kao ključne za razumevanje bezbednosnih problema (Buzan and Hansen 2009, Hansen 2006).

Dakle, ideološka bezbednost se ne razmatra direktno kao poseban sektor prema viđenju Kopenhaške škole, ali je široko problematizovana u okviru kritičkih i diskurzivnih pristupa, gde se ističe njena važnost u oblikovanju bezbednosnih percepcija, politika i pretnji (Kivimäki 2023). Povezivanje ideološke bezbednosti sa teorijskim pristupom sekuritizacije, omogućava i dublje razumevanje kako ideološki faktori funkcionišu unutar procesa pretnji i reakcija u okviru studija bezbednosti. Ta veza se najbolje prepoznaje u ideološkoj konstrukciji pretnji (određeni ideološki diskursi mogu transformisati društvene, političke ili kulturne fenomene u egzistencijalne pretnje), predstavljanju ideološke bezbednosti kao segmenta sekuritizacije (određene ideologije mogu biti označene kao „pretnje“ ili „ekstremističke“, a zatim koristeći narative iz procesa sekuritizacije opravdati restriktivne mere), diskurzivnim aspektima i kritičkoj analizi (sekuritizacija omogućava analizu kako ideološki diskursi oblikuju i legitimišu bezbednosne prakse. Kritički teoretičari ističu da sekuritizacija često služi i za reprodukciju moći, posebno kada su ideološki diskursi upotrebljeni za marginalizaciju određenih grupa ili promovisanje specifičnih interesa) (Hansen 2006).

Džud Blanšet (Jude Blanchette) u svom tekstu o ideološkoj bezbednosti kao nacionalnoj bezbednosti (Blanchette 2020) poziva se na govor predsednika NR Kine u aprilu 2014. godine, u kojem je izložio svoj „sveobuhvatni pregled

nacionalne bezbednosti“, po kome nije samo način konceptualizacije rizika po nacionalnu državu, već pre visoko ekspanzionistički političko-ideološki konstrukt, koji je obuhvatio gotovo sve elemente kreiranja politike i političkih razmatranja. Umesto da postavi „nacionalnu bezbednost“ u odvojene konceptualne, političke i birokratske okvire od, na primer, ekonomskog razvoja, novi „sveobuhvatni pregled nacionalne bezbednosti“ teži da spoji ove elemente tako da se ekonomija, kultura, tehnologija, upravljanje i slično vide i kao ključni inputi i kao uspešni autputi odnosno rezultati ažuriranog pogleda na nacionalnu bezbednost. Predsednik Si je tom prilikom rekao i sledeće:

„Moramo se pridržavati opšte perspektive nacionalne bezbednosti. Posmatrajući bezbednost naroda kao cilj; političku bezbednost kao osnovni princip; ekonomsku bezbednost kao temelj; vojnu, kulturnu i društvenu bezbednost kao garancije; i promociju međunarodne bezbednosti kao izvor podrške, stvorićemo put nacionalne bezbednosti sa kineskim karakteristikama.“ Osnovni sadržaj opšte perspektive nacionalne bezbednosti su „pet elemenata “ i „pet odnosa“ (Xinhua 2014).¹⁹

Ideološka bezbednost je naročito važna u državama koje imaju autoritarne režime ili hibridne modele vlasti, koje žele da kontrolišu politički narativ i očuvaju ideološki monopol, a pri tom se suočavaju sa pretnjama od konkurentskih ideologija ili strane propagande.²⁰ Kao što smo na početku već naveli, Kina je jedna od država koja vrlo sistematično uključuje ideološku bezbednost u svoja strateška dokumenta o nacionalnoj bezbednosti, strogo kontrolišući obrazovanje,²¹ medije, internet i javni diskurs, kako bi održala ideološki monopol

¹⁹ „Pet elemenata“ se odnose na cilj nacionalne bezbednosti (bezbednost naroda), osnovni princip (politička bezbednost), temelj (ekonomska bezbednost), garancije (vojna, kulturna i društvena bezbednost) i podršku (međunarodna bezbednost). „Pet odnosa“ se odnose na potrebu da se naglasi i spoljna i unutrašnja bezbednost, i bezbednost domovine i bezbednost kineskih građana, i tradicionalna i netradicionalna bezbednost, pitanja razvoja i bezbednosti, i sopstvena i zajednička bezbednost (Xinhua 2014).

²⁰ Ne isključujemo mogućnost da i druge države, bez obeležja autoritarnosti ili hibrida, uključuju element ideologije u svoje strateško opredeljenje, kada je u pitanju nacionalna bezbednost i njena rekonceptualizacija. Videti: Slawotsky 2021.

²¹ Kao što smo već naveli, Generalni sekretar Si Đinping je 15. aprila 2014. godine predsedavao prvim sastankom Komisije za nacionalnu bezbednost i predložio holistički pristup nacionalnoj bezbednosti. 1. jula 2015. godine, na 15. sastanku Stalnog komiteta 12. Nacionalnog narodnog kongresa usvojen je Zakon o nacionalnoj bezbednosti NR Kine, a u skladu sa 14. članom, 15. april se obeležava kao Dan obrazovanja o nacionalnoj bezbednosti, koji ima za cilj podizanje javne svesti, stvaranje pozitivne atmosfere zaštite

i sprečila „štetne“ ideje, poput liberalizma, demokratije (po zapadnom modelu) ili separatizma. Rusija je takođe država koja koristi koncept ideološke bezbednosti u okviru svog sistema bezbednosti da bi se suprotstavila zapadnim vrednostima i informacijama koje smatraju destabilizujućim, pri čemu promovišu „suverenu demokratiju“, kao protivtežu liberalnim ideologijama (Laruelle 2024).²² Severna Koreja je klasičan primer države gde je ideološka bezbednost apsolutni prioritet kroz stalnu propagandu i kontrolu društva, a Turska i još neke države sa autoritarnim tendencijama takođe u svojim bezbednosnim strategijama uključuju ideološku kontrolu i suzbijanje opozicionih ideologija.

Kineski autori naglašavaju da je ideološka bezbednost deo sistema nacionalne bezbednosti, te da se odnosi na situacije u kojima je dominantna ideologija države relativno sigurna i slobodna od unutrašnjih i spoljašnjih pretnji, kao i na sposobnost da se obezbedi kontinuirano stanje bezbednosti (Blanchette 2020; Tang 2022). Da bi postojala sigurnost u pogledu dominantne državne ideologije, neophodno je i da postoji „standard merenja ideološke bezbednosti“ (Tang, navedeno prema Blanchette 2020). Da bi se izmerilo da li subjekat ima ideološku bezbednost ili ne, ne može se oslanjati na subjektivna mišljenja vladajuće klase ili vladajuće koalicije, niti se može ograničiti na donošenje „tačnih ili lažnih sudova“ na idejnom nivou. Ideološka bezbednost može se analizirati iz tri aspekta (Tang 2019). Prvo, iz „funkcionalne“ perspektive, ideološka bezbednost znači da ideologija može obavljati svoje odgovarajuće funkcije. Koje su to funkcije? Iz perspektive „ideacionog nivoa“, glavna ideologija funkcionise kada je dominantna u polju ideja i koncepata i ima moć vođenja, kohezije i kontrole nad raznim drugim trendovima društvene misli. Iz perspektive „neidejnog nivoa“, glavna ideologija funkcionise prvenstveno kada igra aktivnu

---

nacionalne bezbednosti i jačanje kapaciteta za sprečavanje i odvrćanje rizika. Pri prvom obeležavanju 2016. godine, generalni sekretar Si Đinping naglasio je potrebu da se ta prilika iskoristi za unapređenje publiciteta i obrazovanja o nacionalnoj bezbednosti uz holistički pristup. Ove godine (2025) obeležena je 10. godišnjica Dana obrazovanja o nacionalnoj bezbednosti (NSED 2025).

²² U zvaničnim nastupima državnog vrha Rusije ističe se vrednost pravoslavlja, dobronamernog autoritarizma, državnog kapitalizma i multipolarnog sveta. Takođe, zapadni analitičari procenjuju da je spoljna politika Rusije oblikovana faktorima sa ideološkim i kulturnim karakteristikama (neki su je identifikovali kao putinizam sa glavnim stubovima – jaka i stabilna država, antizapadnjaštvo i kulturni konzervativizam) (Schindler 2018; Krishnan 2019). Međutim, Putin negira pokušaj izgradnje ideologije. Pitanja ima li Rusija ideologiju, a shodno tome i da li je ideološka bezbednost deo nacionalne bezbednosne politike, ostaju otvorena (Stratievski 2025).

i efektivnu ulogu u ekonomiji, politici, društvu i drugim sličnim oblastima. Na primer, njegove funkcije uključuju političku identifikaciju, organizaciju i mobilizaciju, društvenu integraciju i kritikovanje protivnika. Drugo, iz perspektive „društvenog temelja“, „ideološka bezbednost“ se odnosi na osećaj identifikacije sa glavnom ideologijom među glavnim društvenim klasama u zemlji i većinom ljudi u društvu. Treće, iz perspektive „državnog aparata“, glavna ideologija je sigurna kada vladajuća klasa ili vladajuća koalicija mogu u potpunosti da shvate različite ideološke resurse i elemente i u potpunosti mobilišu odeljenja i institucije povezane sa ideologijom – drugim rečima, kada mogu da ovladaju i upravljaju ideološkim aparatom države (Blanchette 2020). Ili, kao što ističe autor Vang (Wang Yonggui) ideološki rad je izuzetno važan posao Partije, a čvrsto održavanje nacionalne ideološke bezbednosti je važan deo izgradnje socijalističke ideologije sa snažnom kohezivnom snagom i vodećom moći u novoj eri, što je povezano sa vladajućim statusom i bezbednošću Partije, kao i sa nacionalnom bezbednošću i opstankom nacije (Wang 2022).

Ukoliko se vratimo na teorije sektora bezbednosti i tumačenje političkog i socijalnog sektora i analiziramo „slučaj Kina“ prepoznaćemo isti pristup, gde generalni sekretar Si Đinping govoreći o političkoj bezbednosti, naglašava ovu ideju kada kaže: „Ideologija se tiče zastava koje se vijore, puteva kojima se ide i nacionalne političke bezbednosti“ (Tang 2019). Jezgro nacionalne političke bezbednosti je bezbednost režima i političkog sistema. Štaviše, oblast ideologije je uvek prva koju spoljne sile koriste protiv bezbednosti režima i političkog sistema. Poslednjih godina, neke zapadne sile su uspon Kine smatrale izazovom za svoje vrednosti i institucionalne modele i pojačale su svoje napore da vesternizuju i podele Kinu kroz ideološku infiltraciju i druga sredstva (Slawotsky 2021). Tumačenje kineskog puta u različitim zapadnim diskursima, kritika kineskog sistema i pokušaji transplantacije zapadnih liberalnih i demokratskih sistema i vrednosti predstavljaju veliku pretnju bezbednosti kineskog političkog sistema, kako je politički vrh Kine tumači. Sa stanovišta ideološkog bezbednosnog rada, očuvanje bezbednosti režima i političkog sistema zahteva demonstriranje i potvrđivanje racionalnosti i legitimiteta narodne demokratske diktature, socijalističkog sistema sa kineskim karakteristikama, kao i rukovodstva Partije. Upravo zato i značaj ideologije za političku bezbednost leži u njenoj sposobnosti da pruži politički legitimitet, što pruža efikasnu odbranu političkih režima i sistema. Jer kada glavna ideologija izgubi sposobnost da brani svoj legitimitet, politička bezbednost će se suočiti sa ozbiljnim pretnjama, posebno ako je država prožeta ideologijom neprijateljske države (Blanchette 2020).

S druge strane i socijalna bezbednost je važan deo „sveobuhvatne nacionalne bezbednosti“ Kine. Savremena Kina prolazi kroz duboke promene i

transformacije i suočava se sa sve većom „diverzifikacijom“ i „diferencijacijom“. Uloga ideologije je stoga stalno isticana i povezana i sa ovim sektorom i kroz kontinuirano poboljšavanje društvene kohezije i jačanje centripetalne sile u izgradnji kineskog duha, pomažući u konsolidaciji društvene stabilnosti i promociji društvenog napretka. Zapravo, analizom opšteg pregleda nacionalne bezbednosti Kine (*Overall National Security Outlook*), specifično značenje ideološke bezbednosti se pronalazi u odgovoru na četiri pitanja koja se postavljaju: čija bezbednost, šta ugrožava bezbednost, koja područja bezbednosti, gde se bezbednost realizuje. Subjekti ideološke bezbednosti su i države i društva. Za države, primarni fokus je na spoljnim izazovima i pretnjama, a za društva, primarni fokus je na unutrašnjim. Iz perspektive država, ideološka bezbednost se prvenstveno tiče ideološke bezbednosti države (i ideoloških izazova koje predstavljaju neprijateljske države). Iz perspektive društava, ideološka bezbednost se prvenstveno tiče ideološke bezbednosti vladajuće klase (i izazova ideologiji vladajuće klase ili trendova mišljenja unutar društva u celini). Kada se postavi pitanje šta ugrožava bezbednost, na ideologije nacionalnih država utiču strane kulture i ideologije, ne-mejnstrim ideologije i subnacionalni identiteti. Neki naučnici klasifikuju ideološku bezbednost kao aspekt kulturne bezbednosti u kategoriji „netradicionalne bezbednosti“ uvodeći upravo idejne, a ne materijalne faktore u tumačenje nacionalne bezbednosti (Katzenstein 1996, 10–11). Međutim, ideološka bezbednost ima atribute i „tradicionalne bezbednosti“ i „netradicionalne bezbednosti“. Istovremeno, ona je i deo društvene i političke bezbednosti, na šta i Centralni komitet KPK jasno ukazuje. Kao što Tang u svojoj analizi ističe, „ideološka bezbednost spaja dva polja političke bezbednosti i kulturne bezbednosti“. Konačno, gde se ideološka bezbednost implementira može se prepoznati u navodima da su osnovni ciljevi i vrednosti ideološke bezbednosti održavanje političkog legitimiteta i karakteristika i nezavisnosti nacionalne kulture (Blanchette 2020).

Na osnovu svega što je prethodno rečeno, može se postaviti pitanje: Kako održati i integrisati ideološku bezbednost? Najosnovniji način je da se ideološka konstrukcija podigne na stratešku poziciju u nacionalnoj bezbednosti i da se formuliše i sprovede nacionalna ideološka bezbednosna strategija. Odgovor Kine je došao 23. januara 2015. godine, na sastanku Politbira Centralnog komiteta KPK kada je razmotren i odobren Nacrt strategije nacionalne bezbednosti, kao prvi sveobuhvatni tekst nacionalne bezbednosne strategije Kine. Činilo se da Kina još uvek nije formulisala specifičan i ciljani strateški tekst samo za ideološku bezbednost. Politburo je izradio novu Strategiju nacionalne bezbednosti za period 2021-2025, koji nije javan dokument, ali, sama činjenica da postoji, pojačava postojeće politike. Međutim, ono što je u međuvremenu usledilo je objavljivanje

Bele knjige *nacionalna bezbednost Kine u novoj eri* (SC PRC 2025). Kako se već u nekim analizama ističe, ovaj dokument „nije strategija sama po sebi, već je to pregled okrenut javnosti bez normativne moći“ (Tiido 2025), za ovu knjigu se može reći da predstavlja sveobuhvatnu promenu u strateškom razmišljanju Pekinga, što je čini i njihovom prvom posvećenom deklaracijom nacionalne bezbednosti od 1949. godine. Ono što je čini specifičnom, to je proširenje koncepta bezbednosti, inače svojstveno i mnogim drugim zemljama, ali slučaj Kine govori da je državni lider Si Điping pretvorio nacionalnu bezbednost u cilj sam po sebi. To znači da je njegov sveobuhvatni pogled na nacionalnu bezbednost postao ključni element pogleda na svet i modela upravljanja Komunističke partije Kine (KPK). Usred rastućih tenzija sa zapadnim zemljama, komplikovanih ruskim ratom u Ukrajini i problemima u globalnom lancu snabdevanja, ova paradigma povećava rizik od preteranih reakcija.²³

Dakle, centralna tema „Bele knjige“ je kineski „holistički“ ili „sveobuhvatni“ pristup nacionalnoj bezbednosti u novoj eri pod Si Đipingom. Tvrdi se da se svetski poslovi nalaze na istorijskoj raskrsnici promena i nestabilnosti, ali da je Kina obezbedila „pouzdanu stabilnost“ održavajući sopstvenu bezbednost i saradujući sa susednim zemljama na promociji regionalnog mira. Mir, jednakost i stabilnost se provlače kroz ceo tekst i Kina se predstavlja kao praktično jedini izvor stabilnosti u svetu pogođenom previranjima, što ujedno dovodi i do dileme - da li Kina ima pravo da se uzdiže iznad drugih, kao neka vrsta dobronamerene, miroljubive sile. Ističu se novi i „sveobuhvatni“ bezbednosni izazovi, od geopolitičkih sukoba i konkurencije velikih sila do netradicionalnih pretnji kao što su klimatske katastrofe, pandemije i tehnološki rizici, i prikazuje Kinu kao izvor stabilnosti usred ove „isprepletene turbulencije“. U dokumentu se naglašava da je, pod vođstvom Komunističke partije, kineska strategija nacionalne bezbednosti postigla istorijske uspehe u zaštiti suvereniteta, razvoja i društvene stabilnosti. To je omogućilo ekonomski prosperitet i modernizaciju.

„Bela knjiga“ kodifikuje holistički koncept nacionalne bezbednosti Si Đipinga, kao vodeću ideologiju za bezbednosne aktivnosti, označavajući prvi put da je takva strategija formalno artikulisana kao državna doktrina. Naglašava da „nacionalna bezbednost više nije uski fokus na vojnu odbranu od spoljnih pretnji“; umesto toga, Kina sada razmatra bezbednost u šesnaest međusobno

---

²³ U kontekstu kvalitativno drugačijeg odnosa i razočarenja Vašingtona i prve Trampove administracije u vezi sa unutrašnjim promenama u Kini, konkurencija između SAD i Kine pojačano se ideološki argumentuje. U američkoj Strategiji nacionalne bezbednosti se navodi da se „u indo-pacifičkom regionu odvija geopolitičko takmičenje između slobodnih i represivnih vizija svetskog poretka“ (The White House 2017).

povezanih domena, od političke, teritorijalne, vojne i ekonomske bezbednosti do kulturne, sajber, ekološke, resursne, biološke bezbednosti, pa čak i svemirske, polarne i dubokomorske bezbednosti (CPC Guidelines 2025). Ovaj dokument uvodi nekoliko novih prioriteta: zaštita političke bezbednosti (tj. socijalističkog sistema i rukovodstva Komunističke partije) proglašena je „žilotvornom linijom“ nacionalne bezbednosti u novoj eri, imajući prednost u svim sektorima (Agnihotri 2025). Ekonomskoj bezbednosti i razvoju se daje jednaka težina – dokument više puta insistira da „visokokvalitetni razvoj“ zahteva „bezbednost visokog nivoa“ i obrnuto. Takođe, ističe dostignuća u javnoj bezbednosti i društvenoj stabilnosti, kao što su niske stope nasilnog kriminala, malo industrijskih nesreća i poboljšano reagovanje na katastrofe, kao dokaz da sveobuhvatne bezbednosne politike donose opipljive koristi ljudima.

„Bela knjiga“ takođe predstavlja nedavne pravne inovacije Kine u oblasti nacionalne bezbednosti i napominje da je uspostavljen „sveobuhvatan i transparentan pravni okvir“. Ističe zakone kao što su Zakon o nacionalnoj bezbednosti (2015) i zakone o kontrašpijunaži (2014), bezbednosti podataka (2021), borbi protiv terorizma (2015), o upravljanju stranim nevladinim organizacijama (2016), o sajber bezbednosti (2016) i drugi, kao deo snažnog pristupa vladavini prava u vezi sa bezbednošću. Na međunarodnoj sceni, dokument razrađuje Kinesku inicijativu za globalnu bezbednost (GSI), predlog za reformu upravljanja globalnom bezbednošću, predstavljajući je kao doprinos Kine „kineskom mudrošću“ svetskom miru i stabilnosti.

U srži Bele knjige nalazi se „Si Đinpingova misao o socijalizmu sa kineskim karakteristikama za novu eru“, u kojoj se nacionalna bezbednost naglašava kao ključna komponenta ideologije. Dokument predstavlja kineski pristup bezbednosti zasnovan i na marksističko-lenjinističkoj doktrini i na sopstvenoj strateškoj kulturi Kine. Počinje istorijskim referencama, kao što je poslovice „Budi bezbedan, ali nikada ne zaboravi opasnost“ i pozivanjem na 5.000 godina kineske civilizacije, kako bi se sugerisalo da je ovaj sveobuhvatni fokus na bezbednost prirodni nastavak kineskih tradicija (CPC Guidelines 2025). Pod vođstvom Si Đinpinga, Kina je formulisala „sveobuhvatni koncept nacionalne bezbednosti“, koji se u beloj knjizi naziva „glavnom strateškom mišlju“ i „prvom vodećom ideologijom za rad na nacionalnoj bezbednosti od osnivanja NR Kine“. Ovaj koncept je, kao što smo u prvom delu teksta već naveli, prvi put predstavio Si u aprilu 2014. godine na inauguracionom sastanku Komisije za nacionalnu bezbednost (po uzoru na Savet za nacionalnu bezbednost SAD), a od tada je uzdignut na nivo zvanične doktrine.

„Bela knjiga“ definiše holističku/sveobuhvatnu nacionalnu bezbednost izuzetno širokog dometa. U njoj se tvrdi da „nacionalna bezbednost“ mora da

obuhvati praktično sve aspekte nacionalnog života: „političku bezbednost kao fundamentalnu, bezbednost naroda kao svrhu, ekonomsku bezbednost kao temelj i vojnu, kulturnu i društvenu bezbednost kao garancije, uz promociju međunarodne bezbednosti kao važnu podršku“. Takođe, primetan je poziv na koordinaciju između unutrašnje i spoljašnje bezbednosti, bezbednosti domovine i bezbednosti građana, tradicionalne i netradicionalne bezbednosti, kao i bezbednosti same Kine i zajedničke globalne bezbednosti. U praksi, to znači da se oblasti kao što su politika, ideologija, ekonomija, finansije, sajber bezbednost, tehnologija, ekologija, javno zdravlje, bezbednost hrane, energetska bezbednost, pa čak i svemir i polarni regioni smatraju elementima nacionalne bezbednosti. „Ništa nije van delokruga definicije bezbednosti Partije“, kako je primećeno u jednoj analizi (Ali 2025). Značajno je primetiti, da se u prvim analizama „Bele knjige“ ukazuje na „sekuritizaciju svega“, što se procenjuje da nije privremena faza već predstavlja kontinuitet kvalitativnih promena koje se dešavaju u okviru nacionalne bezbednosti, zasnovane i na konceptima koje su uspostavili prethodnici sadašnjeg vladara Kine (Tiido 2025). Takođe, donekle opravdava razmišljanje ili dilemu da li je bezbednost nova ideologija 21. veka.

Pojedinosti „Bele knjige“ odnose se i na optužbe upućene stranim silama za mešanje u unutrašnje poslove zemlje, podsticanje tenzija u regionima, kao što su Tajvanski moreuz, Južnokinesko i Istočno kinesko more, kao i probleme u Sinđangu, Tibetu i Hong Kongu (CPC Guidelines 2025). Tvrdi se da „zapadne antikineske snage“ nastoje da zastraše i potisnu Kinu, podstičući zapadne vrednosti i sabotirajući unutrašnje procese. Istovremeno, u dokumentu se ističe da je Komunistička partija ključ za održanje nacionalne bezbednosti i stabilnosti, te da se odlučno odupire pokušajima nekih zemalja da unutar zemlje promovišu vrednosti zapadne demokratije, ljudska prava i slobode. Takođe, upozorava se na opasnost od „obojenih revolucija“ i uličnih nemira. Pored toga, „Bela knjiga“ ponovo ističe da je Peking posvećen ujedinjenju sa Tajvanom i naglašava važnost ekonomske globalizacije, ističući da je ona rezultat tehnološkog napretka i da je od vitalnog značaja za stabilan protok robe i sirovina, jer je ekonomski uspeh Kine u velikoj meri povezan sa globalnim izvozom.

Iz perspektive drugih, pa i autora ovog teksta, može se reći da je jasno da Kina koristi ideološku bezbednost kao ključni alat za očuvanje političke stabilnosti i legitimnosti Komunističke partije. Ideologija se koristi za oblikovanje javnog mnjenja, suzbijanje disidenata, kontrolu medija i edukacije²⁴, sa ciljem da se održi jedinstvo,

---

²⁴ Kao što smo već naglasili, kineska vlast nastoji da u svim sferama društva, uključujući i univerzitete, promovise i konsoliduje određenu ideologiju, pre svega marksizam sa kineskim karakteristikama. Cilj je da se održi politička stabilnost, identitet i kontrola, ali

identitet i odbojnost prema spoljnim uticajima, posebno zapadnim vrednostima i političkim idejama. Kada bismo postavili pitanje balansa između bezbednosti i slobode dolazimo i do pitanja: Da li je opravdano koristiti snažne ideološke mere za očuvanje državne stabilnosti, čak i po cenu ograničenja osnovnih ljudskih prava i sloboda? Kina ostvaruje široku kontrolu medija, cenzuru interneta, zatvaranje disidenata, zabrane određenih ideja i društvenih pokreta. Takve mere narušavaju prava na slobodu izražavanja, pravo na informisanost, i mogu dovesti do autoritarnih zloupotreba. Razmatranje pitanja ideološke homogenizacije i kulturnog identiteta povlači za sobom novo pitanje: Da li je očuvanje kulturnog identiteta i jedinstva opravdano putem nametanja jedne ideologije, i kakve posledice to ima na pluralizam i raznolikost? Naime, Peking propagira „Kineski san“, patriotizam, i etnocentrični narativ, što jača kritička mišljenja o perspektivama manjinskih kultura i religija (npr. Ujguri, Tibetanci) (Bequelin 2018). Takav pristup u nekom trenutku može izazvati konflikte, marginalizaciju i međunarodne optužbe za kulturnu i versku diskriminaciju. Na delu je jasna upotreba ideologije kao instrumenta političke kontrole, što otvara dilemu: Da li se ideološka bezbednost koristi za zaštitu državnih interesa ili za konsolidaciju moći vlasti? KP Kine koristi ideologiju za legitimizaciju svojih politika, suzbijanje opozicije i održavanje jednopartijskog sistema, time može doći do zloupotrebe moći, gušenja političkih sloboda i izazivanja unutrašnjih konflikata. Kada su u pitanju međunarodni odnosi i ideološke razlike, može se ukazati na (ne)opravdanost korišćenja ideološke razlike za opravdanje agresivnih politika ili ekspanzionizma. Iako Kina koristi ideološke argumente o suverenitetu, „povratku tradicionalnih vrednosti“ i otporu „zapadnoj hegemoniji“, to može izazvati sukobe i narušavanje međunarodnog prava, a istovremeno otežava globalnu saradnju. Konačno, može se postaviti pitanje etike i moralnih granica: Da li je moralno koristiti ideologiju kao oruđe kontrole i nadzora?²⁵

---

izazovi kao što su uticaj medija, diverzifikovana kultura i internacionalni pritisci ometaju ostvarivanje ovih ciljeva. Stoga, u naporu da se održi ideološka bezbednost, i univerzitetski profesori i istraživači nastoje da ukažu na potrebu ulaganja u obrazovanje, naučna istraživanja i upravljanje, kako bi se u celini ojačala kontrola i uticaj ove ideologije u svim aspektima univerzitetskog života. Videti: Huang 2016.

²⁵ Kao što je poznato, Kina koristi širok spektar nadzornih mera (kamere, praćenje online aktivnosti, prisilne edukacije) koje mogu narušiti privatnost i autonomiju pojedinca, čime se dovode u pitanje univerzalna prava i moralni integritet društva.

Zaključak

Čvrsto utemeljena u realističkoj paradigmi međunarodnih odnosa, ideološka bezbednost podrazumeva obezbeđivanje postojanja, opstanka i kontinuiteta države, čime se prvenstveno štite nacionalni interesi (zaštita uglavnom od spoljnih faktora), bez obzira na bilo kakvo ideološko rivalstvo ili neizbežni sukob interesa u sferi bezbednosti. Tokom dvadesetog veka radikalne ideologije fašizma i komunizma bile su široko rasprostranjene. Činjenica da su ih u 21. veku postepeno zamenile srodne pretnje nacionalnom i međunarodnom poretku, poput fundamentalizma, ne umanjuje značaj ideologije kao važnog faktora u određivanju unutrašnje i spoljne bezbednosti. Veze između ideologije i politike u očuvanju bezbednosti pojedinačnih država toliko su trajne da se ideološka bezbednost u literaturi često tretira kao aksiološka (vrednosna) podkategorija političke bezbednosti (naime, obezbeđivanje opstanka i razvoja države, kao i stabilnog upravljanja) (Lubinski 2021).

U ovom kontekstu, ideološka bezbednost izgleda kao koncept koji se odnosi na „izvesnost opstanka i razvoja ideologije koja čini osnovu sistema vlasti u datoj državi“, a na primeru Narodne Republike Kine, može se videti i kako je nacionalna bezbednost neodvojiva od bezbednosti Partije. Svi ostali aspekti bezbednosti – ekonomski, vojni, kulturni i mnogi drugi – podređeni su očuvanju rukovodstva i socijalističke ideologije Komunističke partije Kine. Upravo „Bela knjiga nacionalne bezbednosti Kine u novoj eri“ naglašava važnost otpora vesternizaciji i neprijateljskim ideologijama, kao i održavanja stroge ideološke kontrole nad obrazovanjem, medijima i sajber prostorom, kako bi se sprečili politički nemiri i sporenja. Kodifikujući ideološku bezbednost kao aspekt nacionalne bezbednosti, dokument pruža doktrinarno opravdanje za snažan uticaj KPK na javni diskurs i mere protiv neslaganja koje dolaze spolja, a naročito iznutra. Ove mere nisu politička cenzura, već neophodne radnje za neutralizaciju bezbednosnih rizika po bezbednost i stabilnost Kine. Nismo mogli da potvrdimo (ne)opravdanost postojanja ideološke bezbednosti kao posebnog sektora bezbednosti, iako smo postavili kao pitanje kojem se pridaje sve veći značaj u literaturi. U tom smislu, nismo šire razrađivali i primenu teorije sekuritizacije i njenog kategorijalnog aparata, koji bi omogućili razumevanje kako određene ideologije ili ideološki diskursi postaju percipirani kao bezbednosne pretnje i na taj način podstiču sprovođenje bezbednosnih mera. Oni se, međutim, naziru u određenim delovima teksta i podrazumevaju i drugačiji pristup u obradi ove, očigledno složene i izazovne teme za istraživanje.

Polazeći od istraživačkog pitanja koje je usmeravalo tok misli u pravcu toga, kako se koncept ideološke bezbednosti integriše u nacionalne strategije bezbednosti Kine, potvrdili smo da se ta integracija realizuje i najbolje vidi kroz

tekst „Bele knjige“ gde se otkriva da Kina ostaje na kursu posmatranja nacionalne bezbednosti u najširem mogućem smislu (uključujući i ideologiju, odnosno ideološku bezbednost kao važan segment) i kao centralizovaniju u smislu upravljanja. Kada su u pitanju njegove implikacije na unutrašnju stabilnost i međunarodne odnose, jasno je da postoje brojni izazovi, od toga kako održati unutrašnje jedinstvo, identitet i stabilnost, sprečiti uticaje i nepoželjne ideološke prodore spolja, do očuvanja osnovnih ljudskih prava i sloboda. Pošto je „Bela knjiga“ nedavno objavljena, potrebno je i određeno vreme da se obuhvatnije sagleda međunarodna komponenta navedenih fenomena.

Bibliografija

- Agnihotri, Kumar Kanlesh. 2025. “2025 White Paper on China’s National Security: Viewing ‘Holistic Security’ Through the Chinese Prism”. *National Maritime Foundation*. 23 June 2025. <https://maritimeindia.org/2025-white-paper-on-chinas-national-security-viewing-holistic-security-through-the-chinese-prism/>.
- Ali, Antonino. 2025. “White Paper ‘China’s National Security in the New Era’”. *National Security*. 15 July 2025. <https://www.dirittoue.info/white-paper-chinas-national-security-in-the-new-era/>.
- Althusser, Louis. 1971. *On the Reproduction of Capitalism – Ideology and Ideological State Apparatuses, first appeared in Louis Althusser. Lenin and Philosophy) and Other Essays*. London. New Lett Books.
- Baldwin, A. David. 1997. “The concept of security”. *Review of International Studies* 23 (1): 5–26.
- Barnet, Richard J. 1985. “The Ideology of the National Security State”. *The Massachusetts Review* 26 (4): 483–500.
- Bequelin, Nicholas. 2018. The Dark Side of the China Dream: Erasing Ethnic Identity. *The Diplomat*. 17 August 2018. <https://thediplomat.com/2018/08/the-dark-side-of-the-china-dream-erasing-ethnic-identity/>.
- Blanchette, Jude. 2020. “Ideological Security as National Security”. *Center for Strategic and International Studies*. 2 December 2020. <https://www.csis.org/analysis/ideological-security-national-security>.
- Booth, Ken. 2005. “Critical Explorations”. In: *Critical Security Studies and World Politics*, edited by Ken Booth, 1–21. Boulder and London: Lynne Rienner Publishers Inc.

- Buzan, Barry, and Lene Hansen. 2009. *The Evolution of International Security Studies*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Buzan, Barry, Ole Wæver, and Jaap de Wilde. 1998. *Security: a new framework for analysis*. Boulder: Lynne Rienner Publishers.
- Buzan, Barry. 1996. "International Security and International Society". In: *International Society After the Cold War: Anarchy and Order Reconsidered*, edited by Rick Fawn and Jeremy Larkins, 261–287. London: Palgrave Macmillan.
- Buzan, Barry. 1994. "National Security in the Post-Cold War Third World". *Strategic Review for Southern Africa* 16: 1–34.
- [CPC Guidelines] CPC Guidelines for Governing Xinjiang in the New Era: Practice and Achievements. 20 September 2025. https://english.www.gov.cn/archive/whitepaper/202509/20/content_WS68ce5b30c6d00fa19f7a2960.html.
- Davis, Darren W., and Brian D. Silver. 2004. "Civil Liberties vs. Security: Public Opinion in the Context of the Terrorist Attacks on America". *American Journal of Political Science* 48 (1): 28–46.
- Debenjak, Božidar. 1974. "Predgovor". U: *Dela*, Tom 6, autora Karl Marks i Fridrih Engels, VII–XV. Beograd: Prosveta.
- Dragu, Tiberiu. 2011. "Is There a Trade-off between Security and Liberty? Executive Bias, Privacy Protections, and Terrorism Prevention". *The American Political Science Review* 105 (1): 64–78.
- Drucker, H. M. 1972. "Marx's Concept of Ideology". *Philosophy* 47 (180): 152–161.
- Eagleton, Terry. 1991. *Ideology – An Introduction*. London and New York: Verso.
- Engels, Fridrih. 1898. "Introduction". In: *Manifesto of the Communist Party*, by Karl Marx and Friedrich Engels, 3–10. New York: National Executive Committee of the Socialist Labor Party.
- Eyerman, Ron. 1981. "False Consciousness and Ideology in Marxist Theory". *Acta Sociologica* 24 (1/2): 43–56.
- Freeden, Michael. 2023. "Ideology: Picking up the pieces?". *Historia y Política* 50: 133–155.
- Freeden, Michael. 1996. *Ideologies and political theory: A conceptual approach*. Oxford: Oxford University Press.
- Fuko, Mišel. 2012. *Moć/Znanje*. Novi Sad: Mediterran Publishing.
- Gramsci, Antonio. 1971. *Selections from the Prison Notebooks*. New York: International Publishers.

- Gregor, A. James, and Maria Hsia Chang. 1978. "Maoism and Marxism in Comparative Perspective". *The Review of Politics* 40 (3): 307–327.
- Gore, Lance. 2022. "Behind Xi Jinping's Resurrection of Ideological Orthodoxy". In: *CPC Futures: The New Era of Socialism with Chinese Characteristics*, edited by Frank N. Pieke and Bert Hofman, 47–54. Singapore: East Asian Institute and National University of Singapore.
- Hansen, Lene. 2006. *Security as Practise: Discourse Analysis and the Bosnian War*. London and New York: Routledge.
- Hejvud, Endru. 2005. *Političke ideologije*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Holbig, Heike. 2022. "Canonising Xi Jinping Thought – Ideological Engineering and Its Real-world Relevance". In: *CPC Futures: The New Era of Socialism with Chinese Characteristics*, edited by Frank N. Pieke and Bert Hofman, 41–47. Singapore: East Asian Institute and National University of Singapore.
- Huang, Chenchen. 2016. "Analysis on Current Ideological Security in Universities and Its Countermeasures". In: *Proceedings of the 2016 3rd International Conference on Education, Language, Art and Inter-cultural Communication (ICELAIC 2016)*, 65–70. Dordrecht: Atlantis Press.
- Jie, Dalei. 2020. "The Emerging Ideological Security Dilemma Between China and the U.S. China". *International Strategy Review* 2 (2): 184–196.
- Katzenstein, Peter J., ed. 1996. *The Culture of National Security: Norms and Identity in World Politics*. New York: Columbia University Press.
- Kivimäki, Timo. 2023. "When Ideologies Became Dangerous: An Analysis of the Transformation of the Relationship Between Security and Oppositional Ideologies in US Presidential Discourse". *Global Society* 37 (2): 225–244.
- Krishnan, Armin. 2019. "The Neglected Dimension of Ideology in Russia's Political Warfare Against the West". *Global Security and Intelligence Studies* 4 (2): 25–46.
- Laruelle, Marlène. 2024. *Russia's Ideological Construction in the Context of the War in Ukraine*. Russie Eurasie Reports, No. 46. March 2024. Paris: Ifri.
- Lazić, Mladen. 1987. *U susret zatvorenom društvu?*. Zagreb: Naprijed.
- Lenin, Vladimir I. 1935. *What Is to Be Done*. New York: International Publishers.
- Lenin, Vladimir I. 2016. "The April Thesis". In: *Manifesto of the Communist Party, Modern Edition*, by Karl Marx, Friedrich Engels and Vladimir I. Lenin, 58–62. London and New York: Verso.
- Lenjin, Vladimir I. 1949. *Šta da se radi?*. Beograd: Kultura.

- Li, Qi, Zhuanxiong Hu and Chen Li. 2023. "Research on National Ideological Security: Guiding Contemporary Chinese Social Thought with Marxism". *SHS Web of Conferences* 178: 01013.
- Łubiński, Paweł. 2021. "Ideological Security of the Contemporary State in the Polish Scientific and Research Space – Theoretical Aspects". *Security Theory and Practice* 1: 81–92.
- Marks, Karl. 1976. *Prilog kritici političke ekonomije*. Sarajevo: Svjetlost.
- Marx, Karl. 1974. "Teze o Feuerbachu". U: *Dela*, Tom 6, autora Karl Marks i Fridrih Engels, 5–7. Beograd: Prosveta.
- Marx, Karl, and Friedrich Engels. 1982. *Selected Correspondence*. Moscow: Progress Publishers.
- Marks, Karl i Fridrih Engels. 1974. *Nemačka ideologija*. U: *Dela*, Tom 6, autora Karl Marks i Fridrih Engels, 9–451. Beograd: Prosveta.
- Martill, Benjamin. 2023. "Ideology and National Security". In: *The Routledge Handbook of Ideology and International Relations*, edited by Jonathan Leader Maynard and Mark L. Haas, 73–92. London and New York: Routledge.
- McSweeney, Bill. 1999. *Security, Identity and Interests: A Sociology of International Relations*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Meisner, Maurice. 1971. "Leninism and Maoism: Some Populist Perspectives on Marxism-Leninism in China". *The China Quarterly* 45: 2–36.
- [NSED] National Security Education Day. "The 10th National Security Education Day". Accessed 6 September 2025. <https://www.nsed.gov.hk/about/index.php?l=en&a=origin>.
- Quilantan, Bianca. 2025. "Harvard secures win in fight with Trump over federal research funding". *Politico*. 3 September 2025. <https://www.politico.com/news/2025/09/03/harvard-victory-battle-trump-federal-funding-00542654>.
- Rex, John. 2015. *Discovering Sociology*. London and New York: Routledge.
- Rothschild, Emma. 1995. "What Is Security?". *Daedalus* 124 (3): 53–98.
- Service, Robert. 1985. *Lenin: A Political Life, Vol. 1: The Strengths of Contradiction*. London: MacMillan Press.
- Schwartz, Benjamin. 1949. "Marx and Lenin in China". *Far Eastern Survey* 18 (15): 174–178.
- Schindler, John R. 2018. "Russia Has an Ideology—and It's as Entrenched as Communism Was". *The Observer*. 21 March 2018. <https://observer.com/2018/03/russia-putin-ideology-rules-cold-war-2-0-like-soviet-communism/>.

- Slawotsky, Joel. 2021. "The Fusion of Ideology, Technology and Economic Power: Implications of the Emerging New United States National Security Conceptualization". *Chinese Journal of International Law* 20 (1): 3–62.
- Stanarević, Svetlana. 2018. *Osnovi bezbednosti*. Beograd: Univerzitet u Beogradu – Fakultet bezbednosti.
- Stefanović, Jelena. 2025. "'MNOGO TOGA MORAĆE DA SE MENJA U SISTEMU OBRAZOVANJA' Vučić: 'Znate li šta znači kada ne steknete znanje onda kada je to najbitnije?'". *Blic*. 29. jun 2025. <https://www.blic.rs/vesti/drustvo/aleksandar-vucic-najavio-velike-promene-u-sistemu-obrazovanja/57w123t>.
- Stratievski, Dmitri. 2025. *Does today's Russia have an ideology*. March. Friedrich-Ebert-Stiftung. <https://library.fes.de/pdf-files/international/21986.pdf>.
- Tang, Aijun. 2019. "Ideological Security in the Framework of the Overall National Security Outlook". *Socialism Studies*. 12 December 2019. <https://interpret.csis.org/translations/ideological-security-in-the-framework-of-the-overall-national-security-outlook/>.
- Tang, Aijun. 2022. "On the Ideological Security in the New Era". *Academy of Marxism – Chinese Academy of Social Sciences*. 12 October 2022. http://marxism.cass.cn/en/ScholarsProfiles/202401/t20240104_5724707.shtml
- Tiido, Harri, 2025. "Reading China's national security overview". *ERR*. 18 June 2025. <https://news.err.ee/1609724787/harri-tiido-reading-china-s-national-security-overview>.
- Trachuk, Nikita. 2025. "Security as a new ideology of the 21st century: the phenomenon of 'securitocracy'". *Ukrainian Institute of Politics*. Accessed 20 September 2025. <https://uiamp.org/en/security-new-ideology-21st-century-phenomenon-securitocracy>.
- [SC PRC] The State Council of The People's Republic of China. 2025. "Abstract of white paper on China's national security in new era". 12 May 2025. https://english.www.gov.cn/news/202505/12/content_WS6821a354c6d0868f4e8f279a.html.
- The White House. 2017. "National security strategy of the United States of America". 18 December 2017. <https://trumpwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>.
- Wang, Yonggui. 2022. "Research on the Construction of National Ideological Security System in the New Era". *Academy of Marxism – Chinese Academy of Social Sciences*. 11 October 2022. http://marxism.cass.cn/en/ScholarsProfiles/202401/t20240104_5724706.shtml.

- Wæver, Ole. 1995. "Securitization and Desecuritization". In: *On Security*, edited by R. D. Lipschutz, 46–87. New York: Columbia University Press.
- Wolfers, Arnold. 1952. "'National Security' as an Ambiguous Symbol". *Political Science Quarterly* 67 (4): 481–502.
- Xinhua 2014. "The first meeting of the Central National Security Commission held Xi Jinping delivered an important speech". 15 April 2014. http://www.gov.cn/xinwen/2014-04/15/content_2659641.htm.
- Yao, Yang. 2022. "Sinification of Marxism – The CPC's Most Urgent Ideological Challenge". In: *CPC Futures: The New Era of Socialism with Chinese Characteristics*, edited by Frank N. Pieke and Bert Hofman Pieke, 54–60. Singapore: East Asian Institute and National University of Singapore.
- Van Dijk, Teun. 1998. *Ideology – A Multidisciplinary Approach*. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Vilijams, Pol D, prir. 2012. *Uvod u studije bezbednosti*. Beograd: Službeni glasnik i Fakultet bezbednosti Univerziteta u Beogradu.

Svetlana STANAREVIĆ, Dejan PETROVIĆ

**IDEOLOGY, SECURITY AND *IDEOLOGICAL SECURITY*:
THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECTS OF THE CASE OF THE PR CHINA**

Abstract: This paper examines the relationship between ideology and security as key aspects of contemporary security systems, where ideology functions as a fundamental framework for shaping protection strategies and maintaining social order. Although at first glance the concepts of ideology and security may appear separate, their interconnection remains insufficiently studied, especially within the context of international politics and security studies. The concept of *ideological security* emphasizes the importance of preserving a unified ideological harmony and stability as essential means of protection against internal and external threats. In the Chinese context, this relationship is reflected through the integration of ideological security into a broader national security strategy, where ideology is used as a tool to strengthen unity, stability, and the legitimacy of authority. The practical implementation of this concept includes measures such as information control, the promotion of state values, and monitoring of social movements, aimed at safeguarding political and social order. This interconnected framework highlights the role of ideology as a means of preserving national identity and stability in a complex global environment, with particular regard to the Chinese approach to integrating ideological security into a comprehensive national security strategy. Therefore, our primary research question is: how is the concept of ideological security integrated into China's national security strategies, and what are its implications for internal stability and international relations? The research employs qualitative content analysis, including relevant academic works, international sources, as well as the analysis of government documents, strategies, and public statements by Chinese authorities. Based on data collected from secondary sources, the analysis focuses on identifying key themes, patterns, and understanding the role of ideology in security policies.

Key words: ideological security, national security, national security strategies, stability, identity, international relations.